

Århus og Odense er disse tendenser tydelige. En nylig afdækning i Mårslet kirke ved Århus af et temmelig enestående fund har været medvirkende til en ny opfattelse af det senromanske maleri, som i farvestyrke og detaljerigdom åbenbart kunne måle sig med de samtidige bogillustrationer og emaljearbejder. I Sønder Broby kirke nær Odense er fundet et billede, som nærmest har størrelse som en side i et illumineret manuskript; her forestiller man sig en engelsk illuminator som ophavsmand. Andre steder viser motiverne tydelige forbindelser med det øvrige udland, for eksempel Tyskland. Nok en variation udgør det såkaldte arkitekturmaleri, en maleriske understregning af kirkerummets arkitektoniske opbygning, det ses for eksempel i Ribe domkirke.

Som i de tidligere udkomne bind i serien er en vis »anderledeshed« tilstræbt i opsætning og indhold. Efter en indledning, der giver et overblik over perioden, følger en mængde korte indlæg, der omhandler vidt forskellige synsvinkler, lige fra den mere traditionelle ikonografiske, over spændende afdæknings- og bevaringshistorier til mere komplicerede problemstillinger. Det overvældende gode billedmateriale og den tæthed til stoffet, som de små artikler giver, er en styrke ved fremstillingen; en hjælpeløs følelse af manglende overblik melder sig efter endt læsning – en følelse, som til en vis grad afhjælpes af kataloget bag i bogen. Spørgsmålet er, om det er tilstrækkeligt, når problemet ikke er at finde rundt i tre, men i syv bind.

Wivan Munk-Jørgensen

Lene Andreassen og Mette Bligaard:
Frederiksborg Slot. Kongeborg og Museum. (Poul Kristensens Forlag, 1987). 143 s., ill.

Med museumsinspektør Mette Bli-

gaards velskrevne og kompetente tekst gives for første gang et helhedsbillede af Frederiksborg Slots historie i 1800-tallet. Tilsvarende den tyske borgromantik i litteratur og billedkunst, og restaureringerne i korrespondance hertil, var det også med romantikkens frembrud i Danmark, at slottet igen blev attraktivt, ikke kun som kongebolig, men også som nationalt og malerisk monument, der kultisk forener natur og historie. Bligaard redegør for dette skift i slottets status og den nystrukturering af samlingerne, der fulgte, men tyngdepunktet i fremstillingen er naturligt nok Frederiksborg Slots genopbygning efter den store brand i 1859 ved arkitekten Ferdinand Meldahl, debatten herom samt oprettelsen af museet som »folkeopdragende« institution.

Efter den indledende tekst følger 38 helsides farveillustrationer, tegninger i pen og vandfarve af Lene Andreassen, der hver har en billedtekst på dansk og engelsk. Det er her primært de Meldahl'ske interiører i nyrenæssance, som motiverne er hentet fra.

Lars Dybdahl

Grith Lerche: *Bøndergårde i Danmark 1789-90. Byggeskik på Landboreformernes tid.* (Landbohøiologisk Selskab, 1987). 269 s., 91 ill.

Titlen tydeliggør det ikke, men bogen er en kildeudgivelse. Materialet, der herved bliver tilgængeligt på tryk er indberetningerne 1789-90 fra amtmændene til centraladministrationen »om de i Danmark brugelige bygningsmåder for bøndergårde«. Kilden er en af de mest centrale til klarlæggelsen af bygningstypens forskellige regionale udformninger, men den er hidtil kun blevet benyttet sporadisk, formodentlig primært p.g.a. vanskelighederne ved dens dechifring.

I indledningen anskueliggør udgiveren ved eksemplifikation, hvorledes indberetningerne kan bruges ved komparativ kortlægning af maltekølletyper, gavlformer, tagkonstruktionstyper o. lign., men påpeger også, hvor de mange vanskeligheder opstår ved eksempelvis sammenlignende prisberegninger af omkostningerne ved opførelse af gårde i landets forskellige egne. Foruden farvegengivelser af originaltegninger, der fulgte indberetningerne, suppleres kilden her også af bl.a. de meget

givende fotografier fra den store bondegårdsundersøgelse i 1940'erne. Udgivelsen vil utvivlsomt være til stor nytte for flere faggrupper af historikere, etnologer, arkitekter, dialektforskere o. lign., men selv om det måske ikke har ligget i opgaven, ville det unægteligt have været en særlig force, hvis udgiveren med sin omfattende kompetance på feltet mere konkret havde anvist de perspektiver på kilden, der kan rumme nye forskningsresultater.

Lars Dybdahl

HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

Hans H. Worsøe: *Find dine rødder. Politikens håndbog i slægtshistorie.* (Politikens forlag, 1987). 215 s.

For slægtsforskerne foreligger efterhånden et fint udvalg af håndbøger og vejledninger. Senest er kommet Hans H. Worsøes *Find dine rødder*, en nyskrevet og fængslende opsat introduktion og håndbog, der er en væsentlig nyskabelse i forhold til de tidligere foreliggende.

Den første af disse var Paul Hennings: *Slægtsforskning*, fra 1933, afsluttet og udgivet af Harald Hatt og Albert Fabritius, der selv i 1943 stod som forfattere af *Håndbog i slægtsforskning*, genudsendt i 1963 i en lettere ajourført udgave. Da var allerede kommet Hans H. Worsøes første vejledning i emnet, *Grundbog i slægtshistorie*, fra 1962 og genudgivet allerede i 1963 for senere yderligere at komme i tre oplag, det seneste, det 5., fra 1976. Denne bog var da allerede af Hans Worsøe selv blevet suppleret med en udvidet udgave, med titlen *Slægtshistorie – en vejledning*, fra 1973, genudgivet i 1977 og 1982.

De mange udgaver vidner om en betydelig folkelig interesse for slægtshi-

storien, og der var da også enkelte andre håndbøger på markedet, således Anne Louise Alstrøms *Lær slægtsforskning*, fra 1970, og den lidt mere specielle *Slægtshistoriske studier i Sønderjylland*, oprindeligt skrevet af Johan Hvidtfeldt og udgivet i 1948, men udsendt i en ny, revideret og udvidet udgave af Hans Worsøe, der i 1983 stod som forfatter til en ny *Slægtshistorie i Sønderjylland – en vejledning*.

Sammenligninger mellem de tidligere og den nyeste håndbog i slægtshistorie viser, hvorledes emnet og perspektiverne er blevet udvidet. Paul Hennings' bog gennemgik efter en grundig indledning om det personalhistoriske studiums historie slægtsvidenskabens begreb, dens grundformer, kilder og opgaver. Derefter fulgte detaljerede redegørelser for efterslægtstavlen, anetavlen og de afledede og kombinerede fremstillingsformer, fulgt af grundige og meget værdifulde gennemgange af bibliotekernes og arkivernes slægtshistoriske indhold. Endelig redegjordes der for metoderne ved indsamling af det slægtshistoriske materiale, for navnet og for våbenet, bomærket og seglet. Da de øvrige nordiske lande dengang